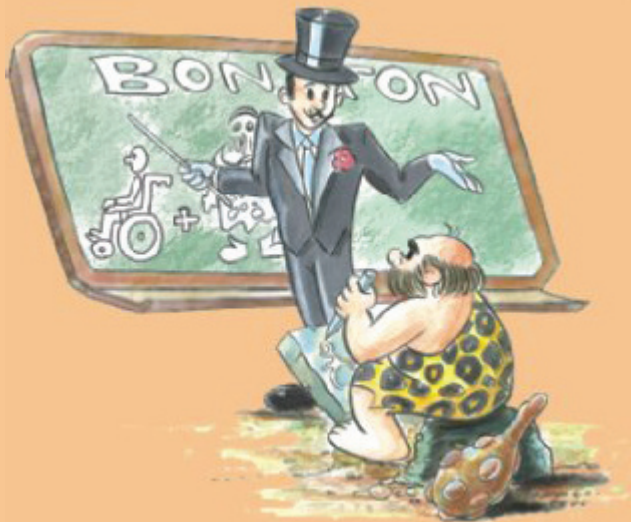

BONTON

Jednake mogućnosti za sve

Pristup osobama sa invaliditetom u svakodnevnoj komunikaciji

Udruženje građana
"Živeti uspravno"

Ministarstvo rada i
socijalne politike

Opština Zvezdara

UPIK Dunav

Da li poznajete neku osobu sa invaliditetom?

Ako da, verovatno ste već naučili da postoje neke sitnice na koje treba obratiti pažnju kako bi komunikacija bila lakša i slobodnija. Takođe ste uočili da obraćanje osobama sa invaliditetom nije teško, ne boli, i ne zahteva mnogo truda. Ipak, strah od nepoznatog, predrasude, neupućenost, ponekad i preterana briga, sputavaju ljude u ophođenju prema svojim sugrađanima i sugrađankama sa invaliditetom. Pored pogrešnog pristupa ili preterane brige oko korišćenja svakodnevnih fraza i izraza, ponekad dolazi i do "nasilnog" pružanja pomoći osobi sa invaliditetom, u trenutku kada pomoć uopšte nije potrebna i na način koji može da povredi tu osobu.

Ovo izdanje ima za cilj da olakša pristup i svakodnevnu komunikaciju sa osobama sa invaliditetom. Pored toga, značajno je ukazati na razlike u pristupu pitanjima invaliditeta i ljudskih prava osoba sa invaliditetom. Na kraju, brošura je namenjena i samim osobama sa invaliditetom kao vodič kroz svakodnevnu komunikaciju sa sugrađanima i sugrađankama bez invaliditeta i sa osobama koje imaju drugu vrstu invaliditeta.

Prema osobama sa invaliditetom se ponašajte kao prema ravnopravnima, jer one to i jesu. Ako vam se učini da postoji potreba za pružanjem pomoći osobi sa invaliditetom, pitajte je da li joj je potrebna pomoć i na koji način joj je najbolje pomoći.

Kada ste u prilici, dajte svoj doprinos u borbi za ostvranje prava i izjednačavanje mogućnosti za sugrađane i sugrađanke koje imaju invaliditet.

Za početak, proučite ovu brošuru.

KOMUNIKACIJA

Ni od koga se ne očekuje da pokazuje sažaljenje u pristupu i komunikaciji sa osobom sa invaliditetom.

Obraćajte se direktno osobi sa invaliditetom,
a ne preko nekoga ko je u njenom društvu (roditelju ili partneru/partnerki personalnom asistentu/asistentkinji i sl.).

Razgovarajte slobodno služeći se izrazima poput "Vidimo se" ili "Pozdravljam te, trčim dalje" ili "čujemo se", bez obzira o kakvom se invaliditetu radi kod osobe sa kojom razgovarate. Nemojte se bojati pogrešnih izraza.

Ne koristite reč **INVALID** kada oslovljavate osobu sa invaliditetom! Koren reči invalid je u latinskoj reči invalidus, koja znači nejak, nemoćan, ne vredan. Primena reči invalid osoba dovela je do kreiranja atmosfere u okruženju koja je osporavala svaku sposobnost ljudi sa invaliditetom, a asocirala sažaljenje, milostinju i slična osećanja.

Veliki broj osoba sa invaliditetom smatra uvredom ukoliko ih neko oslovi koristeći izraz posebne potrebe!

Posebne potrebe postoje, i one su kategorija koja je primenjiva na najširu populaciju - svi imaju neke svoje posebne potrebe u svakodnevnom životu, bez obzira na to da li imaju invaliditet ili ne. Svi ljudi imaju potrebu za kretanjem, tj. da od jednog mesta stignu do drugog. Neko će hodati sporije, neko brže, neko će voziti bicikl, neko koristi kolica, automobil... Dakle, svi imamo iste ili slične potrebe, samo što je način zadovoljenja tih potreba različit.

Koristite oblik reči koji asocira aktivnost, npr. korisnica/k kolica, umesto u kolicima (i nikako vezan/a ili prikovan/a za kolica).

Ne postavljajte indiskretna pitanja o invaliditetu i uzrocima nastanka invaliditeta osim ako sa tom osobom niste bliski.

STRPLJENJE, UZAJAMNO UVAŽAVANJE, POŠTOVANJE

Budite obazrivi i strpljivi, jer osobama sa invaliditetom može biti potrebno više vremena da nešto obave.

Ne hvalite preterano osobu sa invaliditetom za obavljanje svakodnevnih poslova.

Pomagala (štake, štap, kolica) nemojte dirati osim ako za to niste bili zamoljeni, na kolica se ne naslanjajte jer su ona deo ličnog prostora osobe koja ih koristi.

Ostavite dovoljno prostora osobi koja se otežano kreće i koristi pomagala. Prilikom čekanja na semaforu i prelaska ulice pazite da svojim stajanjem/kretanjem ne blokirate pristup osobi sa invaliditetom.

Ne parkirajte na mestima koja su označena za vozila osoba sa invaliditetom. Poštujte vozače sa invaliditetom, kada vidite nalepnicu povećajte razmak, adaptirajte brzinu, povećajte oprez. Treba uvažiti sporost u pojedinim radnjama u vožnji koje nastaju korišćenjem ručnih komandi ili sličnih pomagala u vozilu osobe sa invaliditetom.

Pažljivo saslušajte i pokušajte da razumete osobu sa teškoćama u govoru. Ne uskačite da završite rečenicu pretpostavljajući šta osoba želi da izgovori.

Uvažavanje treba da bude obostrano, bez obzira na to da li neko ima invaliditet ili ne.

OBRATITE PAŽNJU

Prilikom upoznavanja **ne izbegavajte rukovanje** sa osobom koja ima amputiranu ruku, kvadriplegiju ili protezu umesto ruke ili šake. Možete se rukovati dodirom, levom rukom, ili onako kako to najviše odgovara osobi sa invaliditetom.

Ako sa osobom koja je korisnik/ca kolica razgovarate duže vreme, pokušajte da sednete da bi mogli da je gledate u oči.

Koncentrišite se i budite strpljivi ako razgovarate sa osobom koja otežano govori i obavezno zatražite da vam se ponovi ono što niste razumeli, ali nikako ne glumite da ste razumeli iako niste.

Dozvolite toj osobi da sama završi započetu rečenicu i nemojte joj pomagati.

Sa osobom koja ima oštećenje sluha razgovarajte polako, okrenuti direktno ka njoj, jer izrazi lica i pokreti usana pomažu u razumevanju. Ne vičite, ne govorite u uho i ako mislite da se niste sporazumeli napišite poruku.

Pozdravljajući osobu sa oštećenjem ili nedostatkom vida, kažite i svoje ime.

Ponudite svoju ruku ako joj je potrebna pomoć pri kretanju. Nemojte milovati psa vodiča osobe sa oštećenjem ili nedostatkom vida, osim ako za to ne dobijete dozvolu, jer je pas na "radnom mestu".

Osobe koje su sa oštećenim sluhom a pritom imaju i potpuno oštećen vid, jedino mogu da komuniciraju ako dodirom ispisujete slova na njihovom dlanu.

Prilikom vožnje u javnom prevozu ponudite svoje mesto ako sedite, a osoba sa invaliditetom pored vas stoji. Ponudite svoju pomoć prilikom izlaska i ulaska u autobus, tramvaj, avion.

Ukoliko ste u situaciji u kojoj je potrebno pomoći korisniku/ci kolica da savlada stepenice, nikako nemojte na silu pomagati, bez pitanja da li je potrebna pomoć i na koji način je potrebno pomoć pružiti.

POZITIVNO I SAMO POZITIVNO!!!

Pristup invaliditetu: Socijalni vs. medicinski model

Tradicionalni model pristupa invaliditetu fokusirao se na nedostatke osoba sa invaliditetom i na individualni pristup. Ovaj model se naziva još i medicinski model i invaliditet vidi kao 'lični problem' koji ograničava mogućnosti osobe sa invaliditetom da učestvuje u glavnim tokovima društva.

Socijalni model pristupa invaliditetu problem smešta u društvene okvire i invaliditet definiše kao gubitak ili ograničenje mogućnosti da se učestvuje u svakodnevnom životu zajednice, ravnopravno sa ostalima, zbog barijera nametnutih od strane društva.

Principi medicinskog mod. u poređenju sa principima socijalnog mod.

	Medicinski model	Socijalni model
U kome je problem?	U osobi sa invaliditetom i njenom nedostatku sposobnosti	U okruženju, procesu rehabilitacije, društvenim i političkim uslovima i ograničenjima
Kako se rešava problem?	Stručnim postupanjem lekara i drugih specijalista. O osobama sa invaliditetom brinu i određeni ljudi i organizacije	Tako što će osoba sama sebi pomoći, druženjem, samoorganizovanjem, savladavanjem psiholoških, socijalnih i drugih prepreka.
Koja je uloga osobe sa invaliditetom u društvu?	Pacijent, klijent, zavisni član porodice	Korisnik, učesnik, lice koje učestvuje u donošenju odluka
Ko je stručan za rešavanje problema?	Druge osobe (eksperti, terapeuti, porodica)	Osoba sa invaliditetom
Koji je očekivani rezultat?	Izlečenje ili institucionalizacija	Život koji osoba sama odabere, sposobnost da se organizuje i prihvati asistenciju koja je usmerena ka njenim potrebama.

O oragnizaciji "Živeti uspravno" Beograd

Udruženje "Živeti uspravno" -Beograd počelo je sa radom kao deo projekta francuske humanitarne nevladine organizacije "Handicap International" oktobra 2000. godine, a finansijer projekta tokom 2002. je Biro za humanitarnu pomoć Evropske Unije - ECHO.

Od februara 2003. Udruženje je pretrpelo znatene promene kako u radu, tako i u timu koji vodi Udruženje. Takođe, završetkom misije "Handicap International" i ECHO, njihovim trogodišnjim prisustvom, prestaje svaki vid finansiranja.

Misija Udruženja "Živeti uspravno" je stvaranje jednakih uslova za osobe sa svim vrstama invalidnosti kroz primenu Standardnih pravila UN i socijalnog modela invalidnosti. Takođe prisustvom samih osoba iz invalidskog pokreta, obučanih stručnjaka i kroz promovisanje i borbu za ostvarivanje njihovih osnovnih ljudskih i građanskih prava, omogućiti dobijanje podrške u lokalnoj zajednici, izgrađivanje samopouzdanja, poboljšanje kvaliteta života, ostvarivanje ambicije i društvenih aspiracija, kao i unapređenje njihovih odnosa sa neposrednom okolinom kroz sledeće vrste aktivnosti:

1. Na psihološkom planu (kroz individualni psihološki rad i kroz grupni rad putem psihološko-edukativnih radionica, kreativnih radionica, radionica za roditelje, psihodramskih radionica...)

2. Na socijalnom planu (učešćem ili organizovanjem tribina, predavanja, kulturnih, sportskih i drugih događaja, posredovanjem u pružanju konkretne pomoći, umrežavanjem sa drugim organizacijama i postojećim službama (centri za socijalni rad, medicinske, obrazovane ustanove, zavod za zapošljavanje) stvaranjem uslova da Udruženje bude mesto "okupljanja" i socijalizacije)

3. Na informativnom planu (pružanjem najrazličitijih informacija, izradom baze podataka).

Rezultati dosadašnjeg rada Udruženja "Živeti uspravno":

-Registrovano je oko 500 korisnika i oko 500 članova njihovih porodica.

-Održano je preko 300 različitih radionica-psiholoških, psihodramskih, edukativnih, kreativnih, rekreativnih ...

-Održano je više tribina i predavanja itd.

Dosadašnji realizovani projekti:

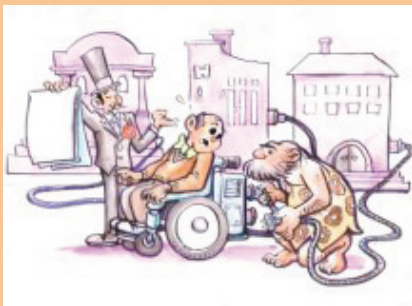
-Moda i mi (specijalizovane dve modne revije i grand party u Domu Omladine) 2004-2005 god.

-Karte za vidljivost (uključivanje u rad alternativnog pozorišta gde je primenjena Forum Tehnika, Teatar potlačenih i prezentacija na Bitef polifoniji i Domu kulture Opštine Zvezdara.

-I mi bi da se parkiramo (poboljšanje parkiranja osoba sa invaliditetom u prve 3 zone. i još mnogo toga.

Socijalni model - put ka uključenosti osoba sa invaliditetom u društvo

Udruženje građana „Živeti uspravno“ se zalaže za primenu socijalnog modela koji invaliditet i položaj osoba sa invaliditetom posmatra kroz društvene okvire. Prema socijalnom modelu, osoba sa invaliditetom je neko ko nema mogućnost funkcionisanja u svakodnevnom životu ravnopravno sa ostalima, zbog fizičkih ili socijalnih barijera. Invaliditet se definiše

kao gubitak ili ograničenje mogućnosti da osoba ravnopravno učestvuje u svakodnevnom životu. Primena socijalnog modela vodi ka izjednačenim mogućnostima, inkluzivnom obrazovanju, punoj i adekvatnoj iskorišćenosti intelektualnih kapaciteta ljudi sa invaliditetom, zapošljavanju, zasnivanju porodice i ostvarivanju ostalih ljudskih prava osoba sa invaliditetom.

JEDNAKE MOGUĆNOSTI ZA SVE

Zašto je važno zastupati socijalni model pristupa invaliditetu?

Okruženje je odgovorno za svoje postupke prema svim svojim građanima i građankama, pa tako i prema onima koji su u situaciji invaliditeta. Društvo treba da prihvata sve osobe, bez obzira na različitosti, da stvara jednake šanse za odrastanje, školovanje, obrazovanje, zaposlenje i sve druge aspekte života osobe, bez obzira na to da li neko ima invaliditet ili ne.

Prihvatanjem socijalnog modela, osoba sa invaliditetom je odgovorna za svoj život i svoje postupke samom činjenicom da je uključena u društvo, ravnopravna sa drugima koji nemaju invaliditet. Prihvatanjem odgovornosti, osobi sa invaliditetom se otvaraju

moćnosti za ostvarivanje svojih ljudskih prava, da vodi život kakav sama odabere, jer ima šansu da se organizuje ali i prihvati asistenciju koja je usmerena ka njenim potrebama.

Udruženje građana "Živeti uspravno"
Dimitrije Tucovića 83
Kancelarija, tel/fax: +381 11 3822-547
Udruženje, tel: +381 11 2424-185
mob: 064/3399-573, 061/116-23-43
Telefon centra: 2403-889
e-mail: milossadzak@yahoo.com
uspravni@verat.net
web sajt: www.uspravni.org.rs

Udruženje studenata sa hendikepom
telefon: +381 11 3086-190
e-mail: office@adsyu.org

